

partii naleraq

UPA 2016/010-00

31.05.2016

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut 2016 - Napatitsinissamut siuariartortitsinissamullu pilersaarut.

(Aningaasaqarnermut Aatsitassanullu Naalakkersuisoq)

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarut Partii Naleqqamiit imannak oqaaseqarfigissuarput.

Aningaasaqarnikkut ingerlatsineq pillugu nalunaarutit, soorunami nunatta aningaasaqarnikkut pitsaasumik inissisimanissaanut anguniagaqarnermut tunngavileeqataanissamut atorneqarnissaat naatsorsuutigisarpaput, minnerunngitsumik aamma inuussutissarsiutinik ineriartortitsineq siuarsaanissallu eqqarsaatigalugit.

Partii Naleqqamiit politikkikkut anguniakkatta pingaartut ilagaat, kikkut tamarmik imminnut pilersorlutik napatissinnaalernissaat suleqataaffigissallugu.

Taamaattumik pingaartumik innuttaasut pissakinnerit akunnattumillu annertussusilinnik isertitaqartartut, ineqarnikkut, ilaqutariittut artuukkiinertaqaanngitsumik, suliffeqarnikkut aningaasarsiornikkullu siuariartortitsinissamut aaqqissuussinerit nutaat atorlugit aqutissiuunneqarnissaat pisariaqartorujussuusoq matumuuna piumasqaatingaarput.

Nulunngilarput taama piumasqaarnek akissaqarfineqartariaqartoq.

Taamaammatt nunatsinni aningaasaqarnikkut aamma inuussutissarsiornikkut nukittorsaaneq anguniarlugu anguniangassat makku aallaqqaasiullugu qulaajarneqarnissaat piumasaraarput:

1. Nunatsinni aningaasaqarnikkut immikkut nammineq aqutsiveqarfimmik pilersitsinissaq (finanssektoreqalernissaq), taamaaliornikkut aningaasat amerlanerpaat maani nunatsinniinginnarsinnaanerit qulakkeerniarlugu.

2. Nunanrput nammineq pigisaminik aningaaseriveqalertariaqarpoq.
3. Nunarput nammineq pigisaminnik sillimmasiisarfimmi pilersitsisariaqarpoq.
4. Timmisartortitseqatigiiffimmi Air Greenland piginneqatigiissutit allaanerusumik aaqqiivigineqartariaqarput, imaluunniit nunarput namminerisaminik timmisartortitseqatigiiffiuteqartariaqarpoq.
5. Namminersorlutik Oqartussaniit kiffartuussinerit assigiinngitsut nunatta avataaneersunut suliakkiissutigisarnerat minnerpaaffissaaniitineqartariaqarput.
6. Sanaartornermut tunngasut amerlanerpaat nunatsinni suliffeqarfimmut suliakkiissutigineqartarnissaat inatsisitigut qulakkeerneqartariaqarpoq.
7. Ujarassiornerup iluani nunaqavissut, ujaqqanik pinnersaasiassanik inuussutissarsiuteqarsinnaanerinut periarfissat pitsaanerulersittariaqarput.
8. Aalisartunut piniartunullu tunitsiveqarnikkut pitsaanerusunik periarfissiisariaqarpungut.
9. Aalisakkanik piniakkanillu pisassiisarnernut agguaassisarnerit kommuninut ingerlatassanngortinneqartariaqarput.
10. Sulisoqarnikkut nunatsinneersut tamakkiinerusumik atornerqarnerulernissaat pitsaanerusumik aqputissiuunneqartariaqarput.
11. Pisortaqarfinni allaffissornerujussuarnut aningaasartuutit apparsarneqarnissaat pimoorunnerusariaqarparput.

Isumaqarpugut piomasaaqativut taakkuinnaalluunniit pillugit politikkikkut sapiissuseqarnerulluta allannguiffigisinnaangutsigit, tamanna nunatta aningaasaqarneranut, minnerunngitsumillu inuussutissarsiornermut suliffissaqartitsinermullu malunnaatilimmik aaqqiissuteqarfisinnangiipput.

Taamaammat Naalackersuisunut inussiarnersumik suleqatiserinnippugut, piomasaaqatit qulaani taaneqartut, minnerpaamik Aningaasaqarnikkut Siunnersuisoqatigiinnut suliasanngorlugit ingerlateqqeqqullugit.

Tassami isumaqarpugut, nunatsinni aningaasarparujussuit atorluarnerusinnaangaluakkavut, nunatsinniit ukiut tamarluinnaasa annerusumik naleqarnerulersinnagit aniatippavut.

Taamaattumik isumaqarpugut, minnerpaamik piomasaaqatit aallarniutitut eqqaasavut naalackersuinikkut piomassuseqarnerulluta allannguiffigineqarnissaa sapiissuseqarfignerusariaqarivut.

Qularutiginnilarput taamaaliornissaq aningaasaqarnikkut imminut pilersornerunissaq aamma ilaqutariinni ataasiakkaani atugassarititaasut pitsaanerulersinneqarnissaannut tamatta anguniakkatsinnut malunnaatilimmik siuariartitsisinnaanermut sunniuteqarsinnaasoq.

Taamaattumik naalackersuisut tunngaviatigut isumaqatigilluinnarpavut ilaatigut oqarmata:

“sulisinnaassusillit sapinngisamik amerlanerpaat suliffeqarnermi isumalluutaalernissaat aalajangersimasumillu suliffeqalernissaat”

Sulissutigineqassasoq anguniakkaminnut ilaatimmasuk. Isumaqarpugulli oqaaseq “sapinngisamik” peerneqartariaqartoq, tassami sulisinnaassusillit amerlanerpaat suliffeqalernissaat anguniartariaqarmat.

Soorunami nalunngilarput tamanna tamakkiisumik anguneqassappat ilinniartitaanikkut, pikkorissartitsinertigut allatigullu sulinermut kajuminnerulersitsinikkut angusassat angujartuaarneqarsinnaasut.

Nalunngilarput ilinniartitaanikkut suliniutit assigiinnigitsut ingerlasut aamma tamakku tamakkiisumik tapersorsorpavut, kisianni isumaqarpugut, tamakku anguniakkat saniatigut piumasaaqativut qulaani eqqartukkavut tamakkiisumik qulaajaaffigineqartariaqartut.

Aamma suliassat suliffissarpassuillu nunatta avataaneersunut suliakkiissutigineqartartut, pingaartumik sanaartornerup iluani, maani nunaqavissunut tamakkiinerusumik suliassaqartitsilernissaat inatsisitigut aaliangiiffigineqartariaqartut isumaqarpugut.

Tassami assersuutigalugu aamma uani nalunaarusiami kilisaatini inuttat nunatsinneersuunngitsut arlalissuunerit eqqaaneqarput, taakkualu nunatsinnut akileraarutitigut isertitsissutigineqarsinnaaneringalui annaaneqartarput.

Taakkua saniatigut, nalunaarusiami uani allaaserineqartut ilagaat, nunatta avataanit sullissinernut aamma nunatta avataanit sullissinernik pisinernut 2014-imi aningaasat atorineqarsimasut katillugit 459 mio kr –it 2015-imi 481 mio kr, tassa ilimagisatsinniik aningaasat amerlanerujussuit ukiut tamaasa nunatsinniit avataanit sullinneqarnermut atorineqartartut paasissutissiissutigineqarput.

Paasissutissat taakku tupaallaatigeqaagut, tassami ukiarmi 2015-imi naalackersuisunut taakkorpiaat pillugit apeqquteqarnitsinni taamani paasitinneqarpugut 2013-imi aningaasat 204,5 mio aamma 2014-imi 162,7 mio kr-init nunatta avataanit sullinneqarnermut atorineqarsimasut, kisianni kisitsisit

maanna allaanerujussuit saqqummiunneqarput, ilimagisamiillu ilaatigut marloriaat angullugu sinnerlugilluunniit aningaasartuutaasimallutik.

Taamaattumik kisitsisit taakku ersarinnerusumik nassuiaateqarfigineqarnissaat Naalackersuisunut piumasaraarput.

Isumaqarpugut aaliangiusimallugulu, aningaasarparujussuit nunatsinni “sulisinneqarlutik” kaaviiartinneqarnerulernissaat anguniarneqartariaqartoq, tamannami nunatta aningaasaqarniarneranut suliffissaqartitsinerulermullu siuariarnermik kinguneqarsinnaammat.

Taamaattumik aammaarluta siuliani piumasaaqativut 11-it tamakkiisumik qulaaffigineqartariaqartut piumasaraarput.

Tassami pingaartumik 2014-imi qineqqusaarnermi pissutsinik suli maanna atuuttunik allannguisoqarnissaa partiit tamatta qinersisartunut neriorsuutingaarput.

Isumaqarpungut inuianni kalaallini nammineernerunissamik piumasaaqarnerput timitalerneqassappat piumasaaqatit qulaani eqqartukkavut, nunami maani ataavartumik aqqissuussivigineqartariaqartut, taamaaliornikkut aningaasat amerlanerusut nunatsinniiginnarnissaat sulilu annerusumik suliffissaqartitsinermut atutigullu tamatigut siuariartornermut sunniuteqarluartumik angusaqarfigineqarnissaat qulakkeerneqaqqullugu.

Partii Naleqqamiit erseqqissassuarput, inuiaqatigiinni aqqissuusseqqinnerit aqqutigalugit inuit pissakinnerit akunnattumillu aningaasarsiallit, minnerunngitsumillu inuussutissarsiutinik ingerlatsisut assigiinngitsut, aalisartullu akitsuutitigut eqqorneqaqattaarnerat akuersaanngilluinnaratsigu.

Taamaattumik-una piumasaaqativut 11-it qulaani eqqartukkavut tamakkiisumik qulaajarneqarnissaat piumasaaqatigingippat.

Taamaammat uani nassuiaammi iluarsaaqqinnissami sammisat 1-imiik 4-mut eqqartorneqartunut qulaani piumasaaqatitta ilanngunneqarnissaat naalackersuisunut piumasaraarput, tassami Naalackersuisut iluarsaaqqinnissamut anguniagaat, pingaartumik ilinniartitaanermut tunngasut tunngaviatigut isumaqatigaangut, kisianni soorunami anguniakkat ilaas qanoq piviusorsioortigineri eqqartorneqarsinnaapput.

Tassami Nuummi, Ilulissanilu timmisartunut suluusalinnut mittarfiit tallineqarnissaannut, Qaqortumi, Tasiilami Ittoqqortoormmiunilu mittarfiliornissamut, kiisalu umiarsualiviliornissanut,

umiarsualivinnik iluarsaassinissanut sanaartugassanullu allanut aningaasarparujussuit atorneqartussaapput.

Taamaamat-una nunatsinniik aningaasarpasuit “nakkutigineqanngiusattumik” aniatinneqartut aaqqiivigineqarnissaat pimoorullungu piumasagaatingipput.

Tassami maannamut nunatta karsiata naatsorsuutai qiviaraanni 2015-mi sinneqartoorneq tunngaviatigut ajunngikkaluartoq, taamaattoq oqaatigineqartariaqarpoq, aningaasaqarneq aqunneqarsinnaasumik aaqqiivigineqartariaqartoq piumasagaatingaarput, tassami taannarpiaq pillugu aamma aningaasaqarneq pillugu siunnersuisoqatigiit siulittaasuata aamma tusagassiuutinut oqarmat, 2015-imut aningaasanik sinneqartooruteqarneq Namminersorlutik Oqartussaniit nakkutigineqanngitsumik pisoq /uden for Selvstyrets kontrol.

Tassami sinneqartoorneq annerusumik aalisakkat avammut tunineqartartut ukiuni kingulliunerusuni akigissaarnerulerneranik aamma pissuteqarnerummat.

Aamma qujanartumik 2008-imi nunarsuarmi aningaasarliornerup atuuffiisa malunnaatilimmik illorraap tungaasut saakkiartulersimanerat malunnarsiartulersimasoq takuneqarsinnaavoq.

Taamaamat aalisarnermut tunngasut sulii annerusumik pimoorunneqarnissaat Naalakkersuisunut piumasaraarput, pingaartumik aalisakkanut tunitsiveqartitsinikkut piaartumik aaqqiisoqarnissaat ilanngullungu.

Isumaqarpugut raajartassat qaleralittassallu ernumanngitsumik nunatta sineriaata avannarpasinnerusortaani qaffanneqarsinnaasut.

Tunumi aalisarnerup siuarsarneqarnissaa aamma pimoorunneqartariaqartoq isumaqarput, tassami tunup sineriaata annersaa imavissuarmut ammaannarpoq, tamaammallu angallatinik angisuunik atuilluini aalisarnerunissaq pisariaqarluni.

Avaleraasartuunik aalisartitsineq ukiuni kingullerni torrallataanngitsumik piareersarneqarluannngitsumillu ingerlanniarsarinera isumannaatsumik pilersaarusi orluakkamillu aaqqiissuunneqartariaqartoq piumasaraarput.

Avaleraasartoornermi maani nunaqavissut salliutinneqarnissaat pisariaqarpoq pingaaruteqarlunilu, pingaartumik aalisariuteqarnikkut piareersartut tamakkiisumik tapersorsorneqarnissaat ilanngullungu.

Piniarnermut tunngatillugu nannuttassat, qilalugartassat aaffattassallu amerlineqarnissaat naalackersuisunut kaammattuutingaarput, pingaartumik aamma avanersuarmi piniartut inuussutissarsiornikkut pitsaanerusunik periarfissaqarnerulernissaat eqqarsaatigalugu.

Ilinniartitaanermut pilersaarut taperserparput, tassungalu ilanngullugu ilageeqarnerup iluani, pingaartumik ajoqinik, pattattussanillu ilinniartitaasarnerisa aaqqissuulluangaanerusumik ilaatinneqarnissaat aamma piumasqaatingaarput.

Sulisoqarnikkut maani nunaqavissunik pikkorissartitsinerit ilisimasanillu qaffassaanerit annertusineqarnissaat, tikisitanillu pisariaqartitsinerup annikillisinneqarnissaa Naalackersuisunut aamma piumasqaatingaarput.

Ineriartornermi ilisimasat, nalunngisallu katersorneqarlutik atorluarneqarnerunissaat pimoorunneqartariaqartoq aamma piumasqaatingaarput.

Taamaaliornikkut nunaqavissunut suliffissaqartitsiuarnissaq, minnerunngitsumillu ineqarnikkut ilorraap tungaanut ingerlariaqqinnissaq anguneqaqqullugu.

Imeq, erngullu nukinga siunissami aningaasaqarnikkut nunatsinni siuariartortitsinerimut annertuumik iluaqutaasinnaasoq qularnanngilaq tamatta takusinnaavarput, taamaattumik imermut tunngasut tamakkiisumik iluaqutigineqarnerulernissaat pimoorunneqarnerusariaqartoq aamma piumsaqaraarput.

Taamatut aamma siqernup qinngornerisa nukingat aamma maannamut arlalitsigut imminut akilersinnaasumik atorneqarsinnaasut aamma aallunneqarnerusariaqartut piumasaraarput.

Ilaqutariinnut pissakinnerusunut aamma akunnattumik annertussusilinnik aningaasarsialinnut aningaasaqarnikkut oqilisaassinissaq pisariqartoq, tamannami ukiuni kingullerni aamma ilaqutariippassuit inigisaminniik anisitaasartut eqqarsaatigalugit, pingaartumik kiassarnermut akiligassat apparsarneqarnissaat siunertaralugu, nukissiorfinnut aningaasa landskarsimiit atukkiunneqartartut ernialersorneqarnisa allanngortinneqarsinnaanerit Naalackersuisunut eqqartorneqaqqaarput.

Tassami kiassarnermut akiligassat 37.5 % qaffariarssimapput, illua-tungaatigulli landskarsi nukissiorfinniit erniaannarnut 2015-imi 109 mio kr.inik isertitaqarsimavoq. Isumaqarpugut pissutsit taamaattut aaqqissuusseqqinnikkut ilaqutariinnut pissakinnerusunut akunnattumillu akissarsiaqartunut ineqarnermut akikillisaatitut atorneqarluarsinnaangaluartut.

Taamaammatt aamma ineqarnermut tapiissutit 1. Januar 2016 nutarteriffigineqarneri qanoq ilaqtariinnut pissakinnerusunut akunnattumillu isertitaqartartunut sunniteqarnerisut paasissallugit assut soqutingaangut.

Assigiinngitsorpassuit oqaaseqarfigerusunnaraluartut periarfissaq annikimmat taama naakkaluamik nalunaarusiaq oqaaseqarfingaarpuit.